

Oriol Illa

“

Un dels grans èxits de la Taula és haver aconseguit que les entitats hagin pres consciència que són sector

PERE BOSCH I CUENCA

● **Imagino que no deu resultar gens senzill haver de controlar l'heterogeneïtat de temes que toca la Taula del Tercer Sector Social i la intensitat amb què ho fa. No té la impressió d'anar desbordat pel dia a dia?**

Aquesta és una de les primeres constatacions d'allò que és la taula. La taula no deixa de ser un instrument que representa 35 federacions i 3.030 entitats de base. I dintre d'aquestes entitats veus tota la diversitat i la pluralitat de serveis d'atenció a les persones o d'activitat associativa que té el país. I aquí hi trobes els discapacitats, la gent gran, la infància i l'adolescència... Cadascun d'aquests col·lectius té una realitat i unes necessitats absolutament diferents. I des d'aquest punt de vista sí que veus que la quantitat de feina a fer és enorme i segurament inabastable. Però, al mateix temps, estic content de veure que al final els poders públics han tingut la percepció que les polítiques socials havien d'ocupar un espai més important.

La taula ja acumula 13 anys de trajectòria i està consolidada. Si hagués de destacar alguna fita, quina remarcaria?

Jo destacaria que el sector ha pres consciència que és sector. Les entitats tenien una funció molt centrada en el col·lectiu o l'activitat que feien. I la taula ha aconseguit dir: "Tot això que vosaltres feu des de l'àmbit de la iniciativa privada i de la no-

El president de la Taula fa balanç del seu primer any

lucrativitat, és una activitat que s'anomena tercer sector, que forma part d'una família més gran que és l'economia social".

I si entrem en el terrenys dels reptes pendents, quins destacaria?

A àmbit general, jo destacaria intervenir o influir sobre allò que genera les desigualtats socials, que és el sistema econòmic. Si nosaltres podem canviar algunes inèrcies del sistema tal com ha funcionat fins ara, seria un repte des d'una perspectiva general. I un de més particular seria el de la contractació pública i la concertació social. És un tema importantíssim i clau.

En el seu discurs al darrer Congrés del Tercer Sector va afirmar que "s'hauria de veure com un punt fort a protegir, però no s'ha promogut com es mereixeria". Quina és la principal queixa?

No ha estat una posició volguda de les ad-

ministracions. És veritat que hi ha hagut una part de desconeixement. Quan en un país hi ha entre 5.000 i 6.000 entitats que atenen, d'una forma directa o indirecta, més d'un milió i mig de catalans, quan tenim la diversitat que tenim... i no hem donat tots els instruments que calien per enfortir-lo, vol dir que no l'hem tingut prou en compte. Jo crec que ha estat degut a dos factors: d'una banda, perquè no s'han prioritzat les polítiques socials; i, de l'altra, perquè hi havia un desconeixement d'allò que representàvem. Si podem extreure alguna lliçó positiva de la crisi és que s'ha constatat que no n'hi ha prou amb les administracions públiques per atendre les necessitats socials. Per tant, resulta imprescindible protegir i promoure les entitats socials.

El baròmetre del 2015 del Tercer Sector Social situava les dificultats de les enti-

“

El principal repte és intervenir o influir sobre allò que genera les desigualtats socials, que és el sistema econòmic

El president de la Taula del Tercer Sector Social, Oriol Illa. a la plaça de la vila de Madrid, just al costat de l'Ateneu Barcelonès.
JUANMA RAMOS

quals s'han vist sotmeses a la pressió que significa un increment de les necessitats socials al mateix temps que es reduïen i es tornaven inestables les ajudes públiques?

D'una forma extraordinària. Poques empreses mercantils poden suportar retards en els pagaments de fins a 12 mesos com els que han hagut de patir les entitats socials. Encara hi ha un altre factor que ens ha condicionat: l'obra social de les caixes, que representava més de 500 milions d'euros anuals i que ha desaparegut sense debat. Les entitats han hagut d'inventar-se alternatives per mantenir els programes socials. Dit això, no ha estat fàcil. S'ha patit molt i encara hi ha moltes entitats que estan en una situació de dificultat econòmica: una de cada tres, segons el darrer baròmetre. Però la percepció és que aquella situació dramàtica que vam viure entre el 2012 i el 2014 està superada.

En els darrers anys, les relacions entre les entitats i les administracions han estat condicionades per les retallades i els impagaments. Fa poc interpel·lava directament el vicepresident del govern sobre aquesta matèria. Hi ha hagut una millora en els darrers mesos?

El moment crític en els impagaments va produir-se el 2013, perquè la manca de tresoreria va afectar particularment les entitats socials. Després la situació s'ha estabilitzat i ara no ens consta que hi hagi impagaments més enllà d'allò que és habitual en l'administració pública, excepció feta de determinades unitats de l'administració pública com ara el Servei d'Ocupació. Però es tracta d'una excepcionalitat.

Un altre dels temes recurrents és l'adjudicació dels serveis públics. Fa pocs dies coneixíem que l'Ajuntament de Barcelona ha adjudicat una de les llicitacions del servei d'atenció domiciliària a Clece, propietat de Florentino Pérez, i una altra a Valoriza, de la constructora Sacyr. Què està passant?

No hi ha cap il·legalitat. Si existís, seríem els primers de denunciar-la. Però els procediments no estan fets per afavorir completament les entitats sense afany de lucre. Hi ha esclatxes legals que permeten que grans empreses puguin optar a lots de serveis d'atenció a les persones. Aquesta és la realitat. Després, políticament es pot lamentar molt i es pot dir que hi ha un projecte que objectivament ha guanyat; però si hi ha voluntat política es tracta de resoldre-ho. Ens hem de preguntar si estem disposats que els serveis d'atenció a les ➔

Encara hi ha entitats que tenen dificultats econòmiques, però el drama que vam viure des del 2012 sembla superat

Un nou perfil de president

Polític de formació i vocació, Oriol Illa ha publicat diversos assaigs dedicats a analitzar i combatre el discurs dominant i s'ha implicat de ple en l'associacionisme juvenil i el moviment laic i progressista, sobretot des de la presi-

dència del Consell Nacional de la Joventut entre i la fundació Francesc Ferrer i Guàrdia. Des del 16 de juliol de l'any passat presideix la Taula del Tercer Sector Social. Ell mateix remarca que la seva elecció respon a la voluntat de

posar èmfasi en el fet que la Taula defensi no només "les necessitats de les entitats socials, sinó també un model de societat que combati les desigualtats, que garanteixi els drets i que protegeixi els col·lectius amb necessitats".

tats en la gestió del dia a dia. Quines són les principals problemàtiques que afronten a dia d'avui?

Un és l'excessiva burocràcia. En pro d'un model excessivament garantista, estem demanant a les entitats que es converteixin en expertes en dret administratiu, i en

realitat allò rellevant és el que fan. Al final, això acaba dificultant el funcionament de les entitats perquè les obliga a destinar-hi una part dels esforços i recursos.

En termes generals, com han resistit les entitats aquests anys de crisi, en els

Cal preguntar-se si volem que l'atenció a les persones la controlin multinacionals

persones estiguin ens mans de multinacionals que només tenen en compte el lucre personal; o si, contràriament, volem protegir el teixit social que, a més a més, s'ha demostrat que ofereix un servei de qualitat. Aquesta és la pregunta que ens hem de fer.

Parlem de la situació social que viu el país. Si fem cas de les dades de l'enquesta de condicions de vida de l'Idescat, que es van donar a conèixer a principis d'estiu, la taxa de risc de pobresa va disminuir 1,9 punts el 2015. La situació ha millorat realment?

Partíem d'una dada molt dolenta, que era el 20,9%; un llindar al qual no havíem arribat mai. El fet que s'hagi reduït 1,9 punts en un any és una bona notícia. Tot i així, estem en un nivell molt elevat de persones que viuen en una situació de fragilitat i si mirem la taxa Arope, que és la comparativa amb Europa, estem en el 24%. Si fem cas de l'estratègia 20/20 de la Comissió Europea ens caldria rebaixar en 250.000 les persones que viuen sota el llindar de la pobresa. Allò que ens hem de preguntar és com ens ho farem.

En tot cas, té la sensació que avancem amb prou agilitat en allò que fa referència a l'abordatge de la pobresa?

Hem començat a enfocar el debat de les polítiques socials amb més transversalitat del que ho havíem fet durant anys; però els resultats no seran immediats perquè el punt de partença és molt baix. Hem aprovat instruments molt útils, però l'àmbit d'exclusió social és molt complex. Al final, hi intervenen molts elements i no necessàriament vinculats a allò que fem. Per això és tan important que les polítiques d'inclusió social siguin coparticipades i coexecutades, perquè hi intervenen molts actors. Poso un cas molt clar: el de salari mínim. En aquests moments, hi ha un 14,5% de persones que estan sota el llindar de la pobresa i són treballadores però tenen uns salaris molt baixos que no els permeten cobrir les necessitats d'habitatge o alimentació. Es tracta d'un nou perfil de pobresa. Si el salari mínim és una competència estatal, hem de pensar com podem fer-ho perquè aquestes persones puguin sortir de la situació de risc, ja sigui a través de la negociació col·lectiva, de la contractació, de la responsabilitat social de les empreses... En conclusió, estem enfocant les polítiques socials amb la implicació de tots els agents, però no podem abaixar la guàrdia.

Ara que parla dels anomenats treballadors pobres. Alguns analistes sostenen

que malgrat la superació de la crisi econòmica, algunes conseqüències costaran molt de revertir, com ara les creixents desigualtats o la pobresa crònica. Com es capgira això?

Amb molta feina, continuada en el temps; i, sobretot, amb una prioritització política molt clara. No crec que amb un pla de xoc es resolgui un problema de les dimensions de què estem parlant. Poso un exemple referit a l'habitatge, que és una de les principals polítiques socials. Que en el nostre país hi hagi menys del 2% de l'oferta d'habitatge que sigui social, costarà molt de revertir. I l'habitatge social el necessitem perquè cada vegada costa a més gent accedir-hi. Sense un parc d'habitatge social

La paràlisi política

El president de la Taula es mostra preocupat per la situació política. Oriol Illa lamenta la paràlisi política que s'ha viscut a nivell espanyol i remarca que això ha estat especialment greu en allò que fa referència a les polítiques socials "perquè l'atenció a les persones requereixen un recorregut constant, necessiten programes estables en el temps". A nivell català, Illa està convençut que, malgrat les dificultats, es podran aprovar uns nous comptes perquè això té "un impacte important en el dia a dia de la gent".

considerable, difícilment podrem resoldre aquest problema. Això es resol amb un pacte? Es poden establir les bases, però cal una feina de molts anys. El mateix passa amb la pobresa energètica. En sentim parlar des de fa temps, però es tracta d'una problemàtica que no tenim resolta i que encara segueix afectant més de 600.000 persones al nostre país. Per tant, l'experiència ens diu que no ens podem sentir satisfets amb un acord puntual perquè caldrà estar-hi molt a sobre.

Ara que podem fer un cert balanç, no té la impressió que algunes de les mesures aprovades en els darrers anys haurien d'haver-se impulsat en temps de bonança? O, dit d'una altra forma, la crisi ens ha agafat sense els instruments adequats per mitigar-ne els efectes o és que aquesta ha estat tan intensa que es van veure desbordats?

Jo crec que ha estat una combinació de les dues coses. La crisi ha estat molt intensa i perllongada, però també hi ha decisions que no s'han pres quan s'havien de prendre. La demanda de més habitatge social fa molt temps que hi és. L'habitatge no es veu com un dret sinó com un producte. Si no canviem aquesta premissa, després tota la resta és molt difícil. Per això és evident que hi ha coses que no s'han fet en el passat perquè el plantejament social probablement no era el d'avui. La llei 24/2015 s'aprova gràcies a una iniciativa ciutadana, la qual cosa ens ensenya que sense mobilització i denúncia és molt difícil canviar les coses. El debat de pobresa energètica també ha sorgit perquè hi ha hagut una pressió ciutadana. Si la ciutadania no es mou per defensar determinats drets, hi ha temes que no s'activen.

Sembla que va imposant-se el discurs que la crisi s'està superant. No té por que pugui disminuir la pressió social?

Sí. Fa més de 24 mesos que hi ha creixement econòmic i hi ha debats que ja han desaparegut del mapa, parcialment o totalment. Que la macroeconomia estigui millorant sembla que faci desaparèixer les necessitats que té un percentatge important de la població. I això és preocupant. Si ho és en moments de crisi econòmica, encara ho és més quan s'està creant riquesa. Només cal veure el que ha crescut l'economia en els darrers dos anys i en canvi el salari mínim interprofessional ha quedat congelat. Vol dir que augmenta el cost de la vida però es mantenen els salaris. I això vol dir empobriment. Per tant, ara estem en una situació molt perillosa perquè el discurs oficial diu que estem en creixement.

No aprovar els pressupostos té un impacte molt important en la gent. Per això no contemplem un escenari sense comptes

Oriol Illa, president de la Taula del Tercer Sector Social, a l'Ateneu Barcelonès. JUANMA RAMOS

les companyies tallin el subministrament, sinó exclusivament a un bo social si es demostra que hi ha necessitat. Per tant, hi ha un conflicte institucional, però també un altre d'igual o més rellevant que fa referència a la defensa d'un model social contrari a la garantia del dret.

En aquests darrers anys s'han aprovat moltes mesures referents a l'abordatge de la pobresa. En quins temes queda més camí per recórrer i en quins s'ha avançat més?

En l'habitatge i l'ocupació encara queda molt camí per recórrer. L'ocupació és la primera política social. Sense ocupació de qualitat tots els programes socials es dupliquen i es compliquen. Per tant, en l'ocupació tenim un deure pendent. No pot ser que no tinguem capacitat d'inserir laboralment els col·lectius que tenen més dificultats. Ara, amb el programa de garantia juvenil hi ha una petita finestra, però cal veure com es resol el tema. A vegades, quan dius que una cosa està bé, et surt algú amb coses que queden per millorar. Però si cal destacar àmbits en què s'hagi avançat, podem citar el tema de la infància i les beques de menjador, en què es va arri-

bar a un nivell de cobertura quasi total. També és veritat que la resposta és més fàcil en aquests àmbits.

Quan s'esdevé algun període o situació de convulsió, sempre se'n vol extreure alguna lliçó amb vista al futur. Si n'hagués d'esmentar alguna d'aquesta crisi, quina remarcaria?

La lliçó més important és que som individus d'una societat i que hi ha una part del nostre compromís que ha de ser envers la societat. I això vol dir moltes coses: des de reclamar drets que són de tots fins al compromís com a voluntari amb una entitat o la preocupació per allò que és públic, que ens és compartit. La crisi, entre altres consideracions, és el resultat d'un sistema de creences en què l'individu ho pot tot, en què preval la competència, en què l'egoisme preval... Tan important és progressar com que pugui fer-ho el conjunt. Si no ho fa el conjunt, segur que t'anirà malament. Una de les lliçons, per tant, és el compromís que has de tenir amb la comunitat.

ment econòmic; i, en canvi, nosaltres no hem percebut que, per exemple, hagin disminuït el nombre de persones que fa més de dos anys que estan a l'atur o les llars en les quals no entra cap ingrés.

En els darrers anys s'han aprovat moltes mesures i s'han fet dos plens monogràfics al Parlament sobre la pobresa. Fa pocs dies vostè declarava: "Trobem a faltar que es compti més amb les entitats." No existeix una relació fluida amb el govern en aquesta matèria?

Això ho dèiem amb relació al seguiment del pla de xoc. El paper de les entitats socials no és fer d'oposició, sinó revertir aquesta situació d'emergència social. El cas de l'habitatge n'és un exemple molt clar. Fa poc hem signat un conveni amb el Departament de la Vicepresidència, Habitatge i Governació en virtut del qual, per primera vegada, les herències intestades relatives a finques urbanes es gestionaran des del tercer sector social. Ho poso com a exemple que allò que quan critiquem el

govern no és amb ànim de desgastar-lo, sinó d'orientar les polítiques des d'un punt de vista social.

El govern català es queixa sovint dels impediments de l'espanyol. En tenim molts exemples, com ara la sentència del Constitucional sobre la Llei 24/2015 d'habitatge i pobresa energètica o la gestió del 0,7% de l'IRPF. En quina mesura condiona aquesta actitud?

Quan va haver-hi la suspensió del decret, dèiem que hi havia una part de conflicte que era competencial, però també una altra de model. I això és el que no va quedar prou reflectit en els mitjans. Quan el govern de l'Estat presenta recursos i quan el Constitucional fa la seva sentència, hi ha una part que fa referència a les competències, però no és la part més important. En allò que fa referència a la pobresa energètica, el que defensa en aquests moments el govern espanyol va en contra dels interessos del conjunt dels ciutadans, perquè ens està dient que no tenim dret a evitar que

“

Cal rebaixar en 250.000 les persones que viuen sota el llindar de la pobresa

“

La principal lliçó de la crisi és que no només cal progressar un mateix, sinó també el conjunt